

Pagalba pedagogui:

NORIMO ELGESIO SKATINIMAS

Sprendžiant vaikų elgesio problemas dažniau susitelkiama į nepageidaujamo elgesio šalinimą. Tuo tarpu, mažai kreipiame dėmesio į tai, kaip paskatinti norimą elgesį. Jie abu yra vienodai svarbūs. Kiekvienas elgesys turi kažkokią pasekmę, taigi, jeigu pvz. vaikas atliko užduoteles tvarkingai būtinai reikia paskatinti už tai – tai padidins tikimybę, kad toks elgesys kartosis ir ateityje. Taigi, pateikiu pagrindinius metodus, kaip būtų galima paskatinti vaiką už tinkamą jų elgesį.

1. Žodiniai pagyrimai.

- Pagrindiniai pagyrimų tipai yra du: trumpi, išreiškiami vienu, dviem žodeliais - „*Gerai*“, „*Gerai padaryta*“ ir konkretūs, apibūdinantys pagyrimai - „*Ačiū, Jonai, kad padėjai sudėlioti žaislus į savo vietas*“.
- Dažniau naudokite kuo konkretesnius pagyrimus, kad vaikas žinotų, ką būtent jis padarė gerai, kad buvo pagirtas.
- Venkite maišyti smerkiančius komentarus su pagyrimu, pvz. „*Aš net nesitikėjau, kad Jonas moka taip susitvarkyti. Dabar tu geras berniukas*“. Galime pastebėti, kad tame pačiame sakinyje yra pagyrimas (moki taip susitvarkyti), bet taip pat ir smerkiantis aspektas (nesitikėjau, kad moka taip susitvarkyti). Tokia dviguba žinutė gali suklaidinti vaiką, todėl jam bus sunku suprasti ar mokytoja jį giria ar peikia.
- Nebijokite, kad vaikas bus „sugadintas pagyrimu“. Vaikas bus „sugadintas“, jeigu mokytojas pagirs vaiką net ir po netinkamo elgesio.
- Kai vaikai gerai elgiasi, jie turi būti pagiriami. Net jeigu vaikui nepasiseka, jis turi būti pagiriamas ir paskatinamas už jo bandymą ir pastangas.

2. Akių kontaktas

Dėmesio atkreipimas į vaiko teigiamą elgesį apsaugo juos nuo dėmesio siekimo netinkamu elgesiu. Teigiamas dėmesys – tai šypsojimasis vaikui, jo stebėjimas, gesto „nykščio aukštyn“ parodymas, švelnus peties palietimas ar galvos paglostymas. Atkreipkite dėmesį koks paskatinimas vaikui patinka.

3. Apdovanojimo skyrimas

- Apdovanojimai gali būti: vaikui įdomios, įtraukiančios veiklos – važinėjimasis su paspirtuku, žaidimas su žaislais ir kt. bei materialus apdovanojimas – įvairūs raštinės reikmenys, pvz. lipdukai ir kt.
- Kai vaiką apdovanojate, būtinai pasakykite vaikui už ką jis nusipelnė to apdovanojimo.

- Kiekvienas vaikas turi savo pomėgius. Jei viena veikla patinka vienam, tai nereiškia, kad patiks ir kitam. Todėl apdovanodami vaiką turėkite tai omenyje, žinokite, kas konkrečiam vaikui patinka.
- Nesijaudinkite, kad vaiko elgesys taps priklausomas nuo apdovanojimo ar vaikas taps materialistu dėl gaunamų apdovanojimų. Teigiamas pripažinimas padeda vaikams suprasti ką jis padaro gerai ir palaipsniui suformuoja teigiamą elgesį ir įpročius. Kai geras elgesys tampa įpročiu, mokytoja gali palaipsniui mažinti apdovanojimo dažnumą (bet vis tiek paskatinti vaiką pagyrimais).

4. **Elgesio apdovanojimo sistema**

- Kai vaikas elgiasi gerai, uždėkite štampuką ar duokite lipduką kaip apdovanojimą už tinkamą elgesį. Surinkęs tam tikrą štampukų ar lipdukų skaičių, vaikas gali gauti apdovanojimą (įdomią veiklą ar materialų atlygį), kad paskatinti norimą elgesį.
- Elgesio apdovanojimo sistema gali būti naudojama vaikui, grupei vaikų ar netgi visai grupei.

Elgesio apdovanojimo sistemos taikymo žingsniai:

- Iš anksto paruoškite elgesio apdovanojimo sistemą ir paaiškinkite vaikui jos funkciją.
- Aptarkite su vaiku apie tikslinį elgesį ir kaip jis galės užsidirbti apdovanojimą. Užrašykite tai paruoštoje elgesio sistemos lentelėje.
- Kai vaikas pradeda elgtis kaip sutarta, uždėkite štampuką ar lipduką lentelėje ir pagirkite vaiką.
- Kai štampukai ar lipdukai pasiekia tam tikrą skaičių, apdovanokite vaiką.

Elgesio apdovanojimo sistemos įgyvendinimas:

- Tikslinis elgesys turi būti užrašytas aiškiais, konkrečiais ir pozityviais sakiniais. Pvz. „*Pakelti ranką prieš atsakant į klausimą*“, o vengti tokių teiginių kaip pvz. „*Nešaukti ar nerėkti*“.
- Pradžioje nustatykite lengviau įvykdomą užduotėlę, kad vaikas lengviau gautų nustatytą apdovanojimą (pvz. gaus lipduką, kai 3 kartus pasielgs tinkamai), tai leis vaikui pajauti pasiekimo jausmą. Tada lėtai sunkinkite sąlygas (pvz. jau gaus lipduką, kaip pasielgs tinkamai 5 kartus).
- Kai vaikas elgiasi netinkamai, nebauskite atimdami lipdukus nuo lentelės, nes tai paskatins vaiką daugiau nebepasitikėti elgesio apdovanojimo sistema. Tokiu atveju galima taikyti kitus elgesio koregavimo metodus, pvz.: Netinkamo elgesio ignoravimą (kai nusižengimas nestiprus); Logines pasekmes; „Ramaus laiko (Quiet Time)“ metodą; „Atskyrimo“ (Time-out) metodą (taikyti retai, tik itin žalingo elgesio atvejais).

Paruošė Klaipėdos PPT psichologė Ugnė Kundrotienė

pagal Family Health Service of the Department of Health, Education Bureau, Social Welfare Department „Pre-primary Children Development and Behaviour Management - Teacher Resource Kit“ (https://www.edb.gov.hk/attachment/en/edu-system/preprimary-kindergarten/comprehensive-child-development-service/6_Chapter%20V.pdf).